

M.A. (SANSKRIT) Semester - 4 (CBCS) Examination
March/April - 2025 (As Per Syllabus Year June-2019)
Smrutipad (Sutra 1 to 31) Mundkopnishad(Core)

Time: 2:30 Hours

Marks: 70

Instructions:

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

- પ્રશ્ન-૧ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે ગદ્યખંડોનો અનુવાદ કરી સમજૂતી લખો. (૧૪)
- ૧) બ્રહ્માસ્ય જગતો નિમિત્તકારણં પ્રકૃતિશ્ચેત્યસ્ય પક્ષસ્યાક્ષેપઃ સ્મૃતિનિમિત્તઃ પરિહતઃ, તર્કનિમિત્ત ઇદાનીમાક્ષેપઃપરિહીયતે । કુતઃ પુનરસ્મિન્નવધારિત આગમાર્થે તર્ક નિમિત્તસ્યાક્ષેપસ્યાવકાશઃ । નનુ ધર્મ ઇવ બ્રહ્મણ્યપ્યનપેક્ષ આગમો ભવિતુમર્હતિ ॥
 - ૨) અસત્યેન સ્વપ્નદર્શનેન સત્યાયાઃ સમૃદ્ધેઃ પ્રતિપત્તિં દર્શયતિ । તથા પ્રત્યક્ષદર્શનેષુ કેષુચિદરિષ્ટેષુ જાતેષુ- “ન ચિરમિવ જીવિષ્યતીતિ વિદ્યાત્ ।” ઇત્યુક્ત્વા- અતઃ સ્વપ્નાઃ । પુરુષં કૃષ્ણં કૃષ્ણદન્તં પશ્યતિ સ એનં હન્તિ । ઇત્યાદિના ॥
 - ૩) યથા ચ સંવેષ્ટિતઃ પરો ન વ્યક્તં ગૃહ્યતે કિમયં પટઃ કિં વાન્યદદ્રવ્યમિતિ, સ એવ પ્રસારિતો યત્ સંવેષ્ટિતં દ્રવ્યં તત્ પટ એવેતિ પ્રસારણેનાભિવ્યક્તો ગૃહ્યતે । યથાચસંવેષ્ટનસમયે પટ ઇતિ ગૃહ્યમાણોડપિ ન વિશિષ્ટાયામવિસ્તારો ગૃહ્યતે ।
 - ૪) ચેતનં બ્રહ્મૈકમદ્વિતીયં જગતઃ કારણમિતિ યદુક્તં તત્રોપપદ્યતે । કસ્માત્ । ઉપસંહારદર્શનાત્ । ઇહ હિ લોકે કુલાલાદિયો ઘટપટાદીનાંકર્તાશિ મૃદ્ધ્વચક્રસૂત્રાદ્યનેકકારકોપસંહારેણ સંગ્રિહીતસાધાનાઃ સન્તસ્તત્તત્કાર્યં કુર્વાણાદ્રશ્યતે ।
- પ્રશ્ન-૨ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે શ્લોકોનું ભાષાંતર કરી સમજૂતી આપો. (૧૪)
- ૧) તસ્મૈ સ વિદ્વાન્નુપસન્નાય સમ્યક્
પ્રશાન્તચિત્તાય શમાન્તિતાય ।
યેનાક્ષરં પુરુષં વેદ સત્યં
પ્રોવાચ તાં તત્ત્વતો બ્રહ્મવિદ્યામ્ ॥
 - ૨) એતસ્માજ્જાયતે પ્રાણો મનઃ સર્વેન્દ્રિયાણિ ચ ।
સ્વં વાયુજ્યોર્તિરાપઃ પૃથિવી વિશ્વસ્ય ધારિણી ॥
 - ૩) ભિદ્યતે હૃદયગ્રન્થિશ્ચિદ્યન્તે સર્વસંયયાઃ ।
ક્ષીયન્તે ચાસ્ય કર્માણિ તસ્મિન્દ્રુષ્ટે પરાવરે ॥
 - ૪) ન તત્ર સૂર્યો ભાતિ ન ચન્દ્રતારકં-
નેમા વિદ્યુતો ભાન્તિ કુતોઙ્યમગ્નિઃ ।
તમેવ ભાન્તમનુભાતિ સર્વ-
તસ્ય ભાસા સર્વમિદં વિભાતિ ॥
- પ્રશ્ન-૩ શંકરાચાર્યનું સ્મૃતિપાદને આધારે ‘તત્ત્વજ્ઞાન’ સમજાવો. (૧૪)
- અથવા
- પ્રશ્ન-૩ શંકરાચાર્યનું જીવન, સમય અને કવન વિશે વિસ્તૃત નોંધ કરો.
- પ્રશ્ન-૪ ‘મુંડકોપનિષદ્’નું ઉપનિષદ સાહિત્યમાં સ્થાન અને મહત્વ સમજાવો. (૧૪)
- અથવા
- પ્રશ્ન-૪ ‘મુંડકોપનિષદ્’માં બ્રહ્મતત્ત્વ વિષેના વિચારો.
- પ્રશ્ન-૫ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે વિશે વિવરણાત્મક નોંધ લખો. (૧૪)
- (૧) ‘મુંડકોપનિષદ્’ શીર્ષક સમજાવો.
 - (૨) ‘મુંડકોપનિષદ્’ નો શાંતિપાઠ.
 - (૩) શંકરાચાર્યનાં સિદ્ધાંતો.
 - (૪) શંકરાચાર્યની શૈલી.
